

Siðsøga

við Óla Jacobsen

KRISTIAN DJURHUUS 29. PARTUR

KUNDI GJALDAST VIÐ FØLSKUM PENGUM MEN IKKI VIÐ ÍSLENDISKUM

KRISTIAN MAN HAVA VERIÐ EIN TANN FYRSTI SÝSLUMAÐUR, SUM FEKK NAKAÐ AV POLITIÚTBÚGVING Í DANMARK. HER KOM HANN Í SAMBAND VIÐ EIGIL THUNE JACOBSEN, SUM SEINNI KOM AT SPÆLA EIN ÓHEPNAN LEIKLUT Í DONSKU SØGUNÍ

Kongsvitjanin var av í øllum góðum í 1921. Eg fekk sum frá leið tað hugskot at fara niður til Danmarkar á eitt politiskeið. Eg nevndi hetta fyri fútan, Delbanco, og hann helt, at hetta ljóðaði skilagott. Hann skuldi kanna møguleikan fyri at hetta kundi lata seg gera komandi summar.

Hetta endaði eisini við, at eg skuldi fara á eitt triggjar mánaðar politiskeið í Keypmannahavn. Margretha skuldi koma við, og dreingirnir skuldu vera eftir hjá okkara foreldrum í Havn og Heiðunum. Vit fingi eitt kamar í Keypmannahavn, sum beiggi mín Martin hevði havt, meðan hann arbeiddi á einum posthúsi niðri. Hann gjørdist seinni postmeistari í Føroyum.

Spurningurin var so, hvør ið skuldi verða settur sýslumaður, meðan eg var burtur. Talan var um at seta systkinabarn mitt, Christian Larsen. Men amtmaðurin helt hann vera ov ungan. Hann var einans 22 ára gamal og ov ungur til at skapa sær ta respekt, sum tørvur var á einum slíkum starvi. Hetta kundi oyðileggja hansara møguleikar fyri seinni at fáa starv sum sýslumaður.

Eg mælti so til, at tað gjørdist Niels Pauli Mortensen, sum var fulltrúi á skrivstovuni hjá mær.

Eg fór so til Havnar eftir Margrethu og at siga foreldrunum farvæl. Vit skuldu fara við Tjaldur, sum var eitt ferðamannaskip, sum DFDS hevði bygt í 1904 til Føroya rutuna. Hetta var áðrenn, vit fingi okkara egna Tjaldur. Tað var 700 tons til stóddar og kundi á tveimum klassum hava 70 ferðafólk. Skipari var Frandsen, sum eg kendi, tá ið hann sigldi við Vesta, sum undir fyrra heimsbardaga varð torpederað sunnan fyri Suðuroynna.

Vit lögdu at á Tvøroyri, og morgunin

eftir skuldi haldast áfram til Leith og Keypmannahavnar. Eg fekk so høvi til at rudda borðið á skrivstovuni, so einki skuldi liggja eftir til mín avloysara.

Vit ferðaðust á 1. klassa, og tað vóru nógv ferðafólk. Veðrið var av tí besta, og tað lá væl fyri at hugna sær.

Hetta var fyrstu ferð eg var uttanlands, og vit tóku hesa ferðina sum eina seinkaða brúðarreisu.

Ein ferðamaður var verkfrøðingurin Villafrance, sum stóð fyri havnaútbyggingunum í Havn og á Tvøroyri. Villafrance var sera blíður, og tað var altíð hann sum bjóðaði, tá ið høvi beyðst.

Villafrance var sera dugnaligur. Hann hevði ikki útbúgvinn sum verkfrøðingur, men hann hevði lært seg sjálvan hetta kynstur. Tað var ofta, at hann við sínum hegni kundi loysa trupulleikar, sum teir lærdu verkfrøðingarnir ikki kundi klára.

Tók falskar pengar men ikki íslenskar

Tá í tíðini varð vanliga lagt at í Leith á ferðini millum Føroyar og Danmark. Tá ið vit komu hagar var møguleiki at fara í land, tá ið tollararnir høvdu verið umborð. Saman við tollaranum kom ein handilsmaður, og hann royndi at selja allar møguligar vørur til ferðafólkini. Hann var kallaður Moses, tí hann sá út til at vera jødi. Væl var hann skorin fyri tungubandið, og hann tyktist at duga øll møgulig mál. Hesi blandaði hann saman, so ferðafólkini skuldu so dánt kunna skilja hann. Hann segði seg kunna taka móti øllum peningi. Eisini følskum, men kortini ikki íslenskum! Hetta var stutt eftir, at Ísland hevði fingið fullveldi, so álitid á íslensku krónuni hevur longu tá verið vánaligt.

Ferðin frá Leith til Keypmannahavnar

Eigil Thune Jacobsen var stjóri á politiskúlanum. Undir krígunum fekk hann ein uriaspost. Hann doyði longu í 1949.

var eins stuttlig og hugalig, sum tann til Leith.

Vit sóu Kronborg triðja dagin, tá ið vit nærkaðust Keypmannahavn. Tað var hugtakandi at síggja hesa kendu borgina.

Vit komu í øllum góðum til Keypmannahavnar, har vit funnu fram til, hvar vit skuldu búgva.

Um kvøldið vóru vit til eina stórsliga veitslu, har Villafrance aftur var vertur, og her var einki spart. Hann var ein ordiligur verðinsmaður.

Fólkini, vit búðu hjá, vóru sera vinarlig og fyrikomandi. Vit máttu ansa eftir pengunum, tí vit fingi ongan sum helst stuðul til hetta skeiðið.

Politiskúlin

Leiðarin á politiskúlanum var Eigil Thune

Jacobsen, sum eg eisini kom at hitta seinni.

Hann gjørdist seinni ein sera umstríddur persónur vegna sín leiklut undir týsku herseitingini 1940-1945.

Hann gjørdist fyrst politiovasti og síðan løgmálaráðharri í 1941. Í veruleikanum vóru tað týskarar, sum ráddu fyri borgum og kundi trýsta donsku politikararnar at fylgja sínum krøvum. Eftir at Týskland leyp á Sovjetsamveldið í 1941 kravdu týskarar eina uppgerð við donsku kommunistarnar. Teir vóru jagstraðir av danska politinum og settir í eina legu, kallað Horserød lejren. Her er nú eitt fangahús, sum ikki minst gjørdist kent, tá ið Mogens Glistrup sat har.

Tiskil varð Thune Jacobsen trýstur til at leggja fram í fólkatinginum uppskot um at forbjóða kommunistiskum virksemini. Fólk kundu enntá takast, um tað varð mett, at tey fóru at gerast virknir kommunistar!

Hetta var greitt í stríð við grundlógina men var kortini einmælt samtykt í fólkatinginum. Teir valdu kommunistarnir, ein teirra var tann kendi Aksel Larsen, kundu ikki atkvøða, tí teir vóru eisini í varðhaldi. Hetta var eisini greitt grundlógarbrot, sum sjálvt forsetin í Hægstarætti, Troels Jørgensen, vardi alment.

Kommunistarnir vórðu longu tiknir, tá ið Thune Jacobsen tók við. Men hann varð eisini ákærður fyri at svikja hesar fangar við ikki at syrgja fyri, at teir kundu sleppa til rýmingar, tá ið týskarar í 1943 settu donsku stjórnina frá. Tað eydnaðist nøkrum at rýma, meðan aðrir vórðu sendir til fangalegur í Týsklandi, har viðferðin ikki var við mýkindum.

Carl Madsen og Hans Kirk hava skrivað nógv um hesar hendingar, har teir fara illa við Thune Jacobsen, men óheftir søgumenn siga, at Thune Jacobsen vist ikki hevði kunnað gjørt øðrvísi enn hann gjørdi. Men eg hevði alt gott at bera honum sum lærari.